

ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА ТРАСИ КИЇВ-ОДЕСА

В статті проаналізована туристична інфраструктура автошляху М 05 (Київ-Одеса). Розглянута забезпеченість туристичними дистинаціями, засобами розміщення та харчування населених пунктів вздовж автомагістралі.

Ключові слова: туристична інфраструктура, туристична дистинація, автошлях М 05.

В статье проанализирована туристическая инфраструктура трассы М 05 (Киев-Одесса). Рассмотрено обеспечение туристическими дистанциями, средствами размещения и питания населенных пунктов вдоль автомагистрали.

Ключевые слова: туристическая инфраструктура, туристическая дистанция, трасса М 05

The article analyzed the tourist infrastructure of the highway M 05. It deals with the tourist objects providing. It investigates accommodation means and tourist catering in population center along the highway.

Key words: tourist infrastructure, tourist destination, the highway M 05.

Актуальність проблеми. В зв'язку з проведенням в Україні Чемпіонату Європи з футболу в 2012 р. очікується прибуття до нашої країни великої кількості іноземних вболівальників. Порівняно потужна туристична інфраструктура Одеси, вихід до моря, включаючи морський порт, проведені заходи щодо покращення готельно-ресторанного комплексу, транспортної системи, відновлення історичних пам'яток (оскільки місто було претендентом на проведення матчів Європи 2012), близькість до м. Києва, де очікується найбільший наплив вболівальників з Європи, дають підстави стверджувати, що місто не залишиться без уваги іноземних туристів та зросте пасажиропотік між Києвом та Одесою. Тому вкрай важливим є дослідження туристсько-рекреаційної інфраструктури та можливостей задоволення потреб туристів не тільки в цих населених пунктах, а й вздовж траси, яка їх сполучає, а саме траси Київ-Одеса (або М 05). Визначення стану туристсько-рекреаційної інфраструктури траси Київ-Одеса здійснювалось в рамках виконання курсового проекту «Туристсько-рекреаційний потенціал траси Київ-Одеса».

Мета статті. Проаналізувати стан туристсько-рекреаційної інфраструктури траси Київ-Одеса.

Основна частина. Будівництво дороги розпочалося у 1926 . Зараз автомагістраль Київ – Одеса (М05) одна з найважливіших трас України, яка має міжнародне значення. Вона проходить територією Київської, Черкаської, Кіровоградської, Миколаївської та Одеської областей. Траса збігається із частиною Європейського автомобільного маршруту Е95 (Санкт-Петербург – Київ – Одеса – Самсун – Мерзифон) та є частиною європейського транспортного коридору № 9. Автомагістраль з'єднує великі промислові, адміністративні й культурні центри України з морськими портами та зонами відпочинку на Чорноморському узбережжі, а також

забезпечує транзитні автотранспортні перевезення між Балканськими країнами, Росією, країнами Балтії та Скандинавії [4].

Траса Київ-Одеса має протяжність 453,3 км (без об'їздів, з об'їздами 478 км). Розрахункова швидкість автомобільного транспорту — 140 км/год. Головними містами, що перетинає траса є Київ, Митниця, Біла Церква, Умань, Ульянівка, Любашівка, Одеса. Поділяється на три ділянки: Київ – Біла Церква, Біла Церква – Умань та Умань – Одеса. Перша ділянка – Київ–Біла Церква – має 4-6 смуг руху, по 2-3 в кожен бік, проходить через такі населені пункти: Чабани, Васильків, Митниця (де перетинається з автошляхом Р 19 – Фастів–Митниця–Обухів–Ржищів–Канів), Ксаверівка, Гребінки, Біла Церква (де на 86-ому км перетинається з трасою Р 32 - Кременець – Біла Церква – Ржищів; на 94-ому км – перетин з трасою - Київ – Фастів – Біла Церква – Звенигород). Ділянка Біла Церква–Умань також має 4-6 смуг руху по 2-3 в кожен бік, проходить через Жашків, Умань (перетинається з трасою Н 16 – Золотоноша –Черкаси – Сміла – Умань). Найбільш протяжною ділянкою є Умань – Одеса, яка проходить через Ульянівку (перетин з Р 06 (Ульянівка–Миколаїв)), Любашівку (перетин з автошляхом М 13) [5].

Туристсько-рекреаційний потенціал становлять в першу чергу природні об'єкти. Вони власне і можуть зацікавити туристів та стати місцем їх відпочинку. На території Києва це і Дніпровські пляжі на Трухановому острові, і численні парки та ліси (Голосіївський, Китаївський). Далі, у Васильківському районі знаходиться лісовий заказник Дзвінківський хутір та ландшафтний заказник «Васильківські Карпати». У Білій Церкві – державний дендрологічний парк «Олександрія» – він є одним з найбільших (площа 405,6 га) та найстаріших (заснований у 1788 р.) парків України. Також є парк пам'ятка природи «Ставищенський». Далі, на відстані 35 км від Умані та 12 км від самої траси у селі Маньківка розташований санаторій «Аквадар», що має у своєму розпорядженні 12 га рекреаційних земель. Знаходиться санаторій в живописному куточку українського лісостепу серед лісових озер і дубового гаю. М'який клімат у поєднанні з багатством листяних дубових і букових лісів, березових гаїв і чистих озер, забезпечують цілющість місцевого повітря і мають сприятливий вплив на організм. Славиться мінеральним джерелом радонових вод. Надає послуги з лікування і профілактики захворювань органів кровообігу, дихання, зору, опорно-рухового апарату та нервової системи. У місті Умань увагу туристів привертає дендрологічний парк «Софіївка» – унікальний зразок садово-паркової архітектури XVIII–XIX ст., заснований у 1796 р. власником міста Умані, польським магнатом Станіславом Потоцьким. Наступним населеним пунктом, що може привабити туристів є село Луполове, в якому є 3 острови, пороги, виступи гранітної породи. Це місце користується популярністю у шанувальників водного туризму. У Одеській області біля траси знаходяться: ландшафтний заказник Савранський ліс, ботанічний заказник Долинський. А в самій Одесі відпочиваючих привертають численні пляжі. Найбільше скупчення

курортно-розважальних комплексів у районі Аркадія. Цікавим об'єктом є Одеські катакомби – геологічна пам'ятка природи. Також у місті є ботанічний та зоологічний парк [1, 2].

Крім природних, цікавими для туристів є історико-культурні дистинації. Маршрут автомагістралі починається з Києва, який має велику кількість історико-культурних ресурсів.

Далі по маршруту розміщується село Віта-Поштова. У ньому знаходиться церква Різдва Пресвятої Богородиці.

У Василькові ще існують залишки Змієвих валів – городище X-XIII ст., також цікавими пам'ятками є собор Антонія і Феодосія (1758 р. будівництва), Свято-Миколаївська церква (1792 рік). Вважається, що в цих місцях проходив шлях із Києва до Галичини та Європи, відомий під назвою «Васильківський шлях».

У селі Гребінки мальовничою є річка Протока та церква. Наступним перспективним пунктом для відвідування туристів є місто Біла Церква, засноване у 1032 р. київським князем Ярославом Мудрим. Крім відомого дендрологічного парку «Олександрія», тут знаходяться Микільська церква (1702 рік), Преображенський собор (1834 рік), Костьол Св. Іоанна Хрестителя та інші пам'ятники архітектурного мистецтва.

У Жашкові є 2 православні церкви, пам'ятники та меморіали. А під центральною частиною міста з давніх часів збереглися малодосліджені підземні ходи.

Поблизу Нестерівки виявлено пам'ятки трипільської культури, а також — 6 курганів мідно-скіфсько-сарматської доби. З кургану №3 археологи видобули золоті вироби, кістяну пронизку, веретено з керамічним пряслицем, прикраси кінської упряжі та наконечники стріл.

На території села Подібна виявлено залишки поселення трипільської культури: 5 штук — доби бронзи, 2 — черняхівської культури. Історик Михайло Брайчевський у книжці «Римська монета на території України» засвідчив, що в Подібній знайдено срібні монети Марка Аврелія, а також прадавнє скляне намисто, фрагменти мідного виробу, глиняні вироби. Біля села під час археологічних розкопок у 70-х роках XIX ст. знайдено залишки Святого Письма українською мовою. На іудейський Новий Рік, що святкується в кінці вересня, хасиди з усього світу з'їжджаються в Умань. Вони вважають, що помолившись в цей день на могилі рабина Нахмана, отримають духовне очищення.

Село Ладижинка може привабити туристів сакральними об'єктами: Миколаївською церквою, церквою Різдва Богородиці та каплицею.

У селі Луполово у 1878 р. була побудована дерев'яна церква Параскеви (на жаль, до нашого часу не збереглася). Проте на березі Південного Бугу зберігся пам'ятник промислової архітектури – триповерхова будівля водяного млина, побудований в 1901 р.

Селище міського типу Криве Озеро розташоване на березі ріки Кодима. У 1693 р. козацький полковник Семен Палій розбив у цьому районі ногайських татар, що йшли Куманським шляхом на Київ.

Останнім пунктом маршруту є Одеса – великий морський порт і курорт на півдні України, один з найбільш самобутніх міст країни, популярний туристичний центр. [3]

Досить розвиненою є готельно-ресторанна мережа траси. Починаючи ще з першого кілометра траси, тут розташовується готельно-ресторанний комплекс «Фортеця Гетьман», який зроблений у середньовічному стилі. Далі на сьомому кілометрі розташовується готельний комплекс «Чабани», який має готельні номери, ресторан та бістро. Поруч, на восьмому кілометрі – ресторанно-готельний комплекс «Вілла-Віта». Готельний двір тут представлений дерев'яними котеджами, також є ресторан. На 30-му км, за Глевахою, розташований ресторанно-готельний комплекс «Очаг», в цьому ж районі знаходяться ресторани «Каретний двір» та «Лісова казка» (поворот на Іванковичі). На 32-ому км – ресторанно-готельний комплекс «Мисливський хутір», який знаходиться у мальовничому місці зі штучними водоймами та водоспадом. Пропонує готельні номери, 2 сауни, бар, ресторан, пейнтбол, тир.

Далі по трасі, вже на 41-мй кілометрі знаходяться ресторан «Хата Магната» та готельно-ресторанний комплекс «Двір куркуля», що розташований на березі річки Стугна. На 44-му км траси – мотель «Альянс», авто-гриль «Мисливець-Митниця».

Новий сучасний готель «Е-95» розташований на 46-ому км траси біля повороту з траси на смт. Роздільне (у закладі вдало поєднуються 2 стилі – ретро і кантрі). Мотель «Катрін» знаходиться на 69-му км, неподалік смт. Дослідницьке.

У районі Білої Церкви закладів розміщення також вистачає. Це і мотель «Диліжанс», орієнтований на дальнобійників, і мотельно-ресторанний комплекс «Гребінки». Також біля с. Гребінки розташований готельно-ресторанний комплекс «5 океан». Сучасний готельний комплекс «Золота підкова» розташований на 108-му км траси біля повороту на с. Чупира. Готельно-ресторанний комплекс «Боровичок» знаходиться у Ставищенському районі неподалік с. Юрківка. Неподалік Умані розташовані такі мотелі, як «Застава», «2 олені», «Гостинний двір».

У частині траси від Умані до Одеси найпопулярнішими є заклади ресторанно-готельної мережі Михайла Поплавського. Вони знаходяться з обох боків дороги для того, щоб при бажанні його відвідати не потрібно було багато повертатися. На 240-му км це: «Хата Карася», «Вареники», «Кропива», «Пан Чебурек», «Міх-Міх»; на 252-му – «На Одесу», «Культурний олігарх», «Батьківська хата»; на 253-му – «Сало», «Вареники», «Столова ССРСР», «Батьківська хата», «Пан Чебурек». Надзвичайно привабливим для подорожуючих являється те, що у ресторанах «Батьківська хата» нагодують навіть без грошей, хоча мінімально, зате безкоштовно [4].

На рис. 1 вказано відстані між головними містами, що ділять трасу на три частини, а також забезпеченість в межах цих частин закладами розміщення та харчування. З малюнку видно, що ділянка Київ – Біла

Церква має довжину 84 км і тут розташовується по 15 закладів ресторанного та готельного господарства. Ділянка Біла Церква – Умань має протяжність 125 кілометрів і тут знаходиться 6 закладів ресторанного обслуговування та 13 готелів. Забезпечення ділянки Умань – Одеса, довжиною 244 км, складається з 17 рестораних та 10 готельних закладів.

Рис. 1. Схема забезпечення автошляху Київ – Одеса готельно-ресторанними закладами

Висновки. Міжнародна автомагістраль Київ – Одеса має достатньо розвинену туристсько-рекреаційну інфраструктуру. В районі її проходження знаходяться численні природні та історико-культурні об'єкти, які можуть зацікавити іноземних туристів. По всій своїй протяжності траса також добре забезпечена закладами розміщення та обслуговування, що можуть задовольнити всі головні потреби подорожуючих.

1. Комплексний атлас України. – К.: ДНВП «Картографія», 2005.
2. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство: Навчальний посібник. – К.: Альтерпрес, 2003. – 352 с.
3. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. – К., 1999. – 567 с.
4. <http://www.doroga.ua>
5. <http://euro2012highway.blogspot.com>